

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน
2. ศึกษาการรับรู้และการใช้บริการ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด และการเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน
3. ศึกษาการใช้และปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square - χ^2) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้กับวัตถุประสงค์ในการใช้ ความถี่ในการใช้ ช่วงเวลาที่ใช้ ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ เครื่องมือสืบค้นที่ใช้และบริการที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ใช้ที่มีรายชื่อในสถิติผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้น 591 คน ประกอบด้วยผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกและผู้ใช้ที่ไม่เป็นสมาชิกของห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครนครนงคาราม จำนวน 170 คน และห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน จำนวน 319 คน รวม 489 คน และผู้ใช้ห้องสมุดรายใหม่ที่ไม่มียาขื่อในสถิติผู้เข้าใช้บริการ แต่เป็นผู้ใช้ห้องสมุดในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ถึง 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกลุ่มทดแทนผู้ใช้ที่มีรายชื่อในสถิติที่ไม่มาใช้ห้องสมุดในช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 102 คน โดยคัดเลือกผู้ใช้ที่มีรายชื่อไม่ซ้ำกัน ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 591 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ SPSS PC (Statistical Package for Social Science for Personal Computer) ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square - χ^2) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

1. สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยแบ่งออกได้เป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 591 คน พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครในเขตคลองสานอายุระหว่าง 21-30 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 24.5 (ตารางที่ 4.1) ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.3 (ตารางที่ 4.2) ผู้ใช้มีอาชีพเป็นลูกจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 32.5 (ตารางที่ 4.3) ผู้ใช้เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 9,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.5 (ตารางที่ 4.4) ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา / ที่อยู่อาศัยในเขตอื่น ๆ นอกเขตคลองสาน คิดเป็นร้อยละ 53.6 และอาศัยอยู่ในเขตคลองสาน คิดเป็นร้อยละ 46.4 (ตารางที่ 4.5) สำหรับผู้ใช้ที่อาศัยอยู่ในเขตคลองสานนั้นอาศัยมาเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.2 (ตารางที่ 4.6) สำหรับเหตุผลที่ผู้ใช้ใช้ห้องสมุดประชาชนเนื่องจากสถานที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ใกล้บ้าน มีความสะดวกในการเดินทางมาใช้ห้องสมุด ร้อยละ 56.7 (ตารางที่ 4.7)

สำหรับประสบการณ์ของผู้ใช้ในการใช้ห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เคยใช้ห้องสมุดแห่งอื่นมาก่อนถึงร้อยละ 61.9 (ตารางที่ 4.8) ผู้ใช้มีการดำเนินชีวิต (Life style) คือ ชอบอ่านหนังสืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=3.68$) (ตารางที่ 4.9) ผู้ใช้ส่วนใหญ่อ่านหนังสือทุกวัน ร้อยละ 44.7 (ตารางที่ 4.10) และใช้ระยะเวลาในการอ่านหนังสือเฉลี่ย 1-2 ชั่วโมงต่อครั้งถึงร้อยละ 56.0 (ตารางที่ 4.11)

ในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่า สมาชิกในครอบครัวไม่ใช่ว่าจะทำให้ผู้ใช้่านหนังสือตามไปด้วย คิดเป็นร้อยละ 76.1 (ตารางที่ 4.12) สำหรับบุคคลที่มีส่วนสนับสนุนหรือปลูกฝังการอ่าน พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีนิสัยชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 73.1 รองลงมาคือ พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ร้อยละ 44.5 (ตารางที่ 4.14) ส่วนแหล่งหนังสือที่อ่าน พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่อ่าน / ยืมหนังสือของห้องสมุด ร้อยละ 66.0 (ตารางที่ 4.13)

ส่วนที่ 2 การรับรู้บริการและกิจกรรมของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บริการของห้องสมุดที่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานถึงร้อยละ 99.0 รับรู้คือ บริการอ่านและยังเป็นบริการที่ผู้ใช้ ร้อยละ 97.6 ใช้บริการ

มากที่สุด ส่วนบริการที่ผู้ใช้ถึงร้อยละ 91.9 ไม่รู้ว่าห้องสมุดมีคือ บริการอื่น ๆ เช่น บริการยืมถ่ายเอกสารภายนอกห้องสมุด รองลงมาคือ บริการพิเศษต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โดยมีผู้ใช้ไม่รู้ว่าถึงร้อยละ 79.0 (ตารางที่ 4.15) ในด้านการรับรู้กิจกรรมของห้องสมุดที่ผู้ใช้ร้อยละ 55.3 รับรู้คือ การจัดนิทรรศการ ขณะที่กิจกรรมที่ผู้ใช้ร้อยละ 58.2 ไม่รู้ว่าห้องสมุดมีคือ ค่ายเยาวชนรักการอ่าน (ตารางที่ 4.16) ส่วนสื่อและช่องทางที่ผู้ใช้ร้อยละ 55.2 (ตารางที่ 4.17) รับรู้คือ ป้ายประกาศ สำหรับความสนใจของผู้ใช้ต่อบริการและกิจกรรมของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ร้อยละ 71.7 (ตารางที่ 4.18) สนใจใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดและรับรู้ประโยชน์ของบริการและกิจกรรมของห้องสมุดถึงร้อยละ 84.3 (ตารางที่ 4.19)

ส่วนที่ 3 การใช้และปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งสารสนเทศ พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่เป็นสมาชิกห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 50.9 (ตารางที่ 4.20) และยังพบอีกว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 73.3 (ตารางที่ 4.21) ไม่เคยใช้พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด ร้อยละ 78.7 (ตารางที่ 4.22) โดยผู้ใช้ส่วนใหญ่เข้ามาใช้ห้องสมุดเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 33.8 (ตารางที่ 4.23) ช่วงเวลาที่ผู้ใช้เข้าใช้ห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาที่ไม่แน่นอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.9 (ตารางที่ 4.24) สำหรับทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือสารคดีถึงร้อยละ 76.0 (ตารางที่ 4.25) ส่วนเนื้อหาวิชาที่ใช้ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป / ความรู้รอบตัว คิดเป็นร้อยละ 66.8 (ตารางที่ 4.26) ปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้หนังสือสารคดีเฉลี่ยครั้งละ 1-2 เล่มถึงร้อยละ 63.5 (ตารางที่ 4.27) ปริมาณการยืมไปใช้ภายนอกห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ยืมนวนิยายและเรื่องสั้น โดยเฉลี่ยครั้งละ 2 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 24.0 (ตารางที่ 4.28) สำหรับเครื่องมือที่ใช้สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้วิธีการค้นหาตามชั้นหนังสือด้วยตนเองถึงร้อยละ 79.7 (ตารางที่ 4.29) ส่วนบริการที่ใช้ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้บริการอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) (ตารางที่ 4.30) และผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.82$) (ตารางที่ 4.31)

ส่วน 4 การเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพ สรุปได้ว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าถึงห้องสมุดในแต่ละด้านแตกต่างกัน โดยพบว่าผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนมีความคิดเห็นการเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพในระดับมาก 3 ด้าน ตามลำดับคือ เวลาเปิดปิดบริการของห้องสมุด ($\bar{x} = 3.80$) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ($\bar{x} = 3.75$) และความสะดวกในการใช้ห้องสมุด ($\bar{x} = 3.66$) ส่วนการเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพอีก 4 ด้าน ได้แก่ อาคารสถานที่ตั้ง ($\bar{x} = 3.35$) การจัดพื้นที่บริการ ($\bar{x} = 3.31$) ความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.20$) และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 2.93$) อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยในแต่ละด้านโดยคัดเฉพาะปัจจัยที่ผู้ใช้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ($\bar{x} = 4.01$) บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้บริการได้อย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 3.99$) ที่ตั้งเคาน์เตอร์ให้บริการยืมคืนอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.89$) เวลาเปิดปิด และจำนวนชั่วโมงที่ห้องสมุดเปิดให้บริการมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 3.87$) แสงสว่างภายในห้องสมุดเพียงพอ ($\bar{x} = 3.86$) บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือตามที่ผู้ใช้ต้องการ ($\bar{x} = 3.85$) บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 3.79$) ห้องสมุดมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ($\bar{x} = 3.79$) หนังสือบนชั้นจัดเรียงเป็นระเบียบ ($\bar{x} = 3.76$) ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เงียบสงบ ($\bar{x} = 3.75$) ห้องสมุดแจ้งให้ผู้ใช้รับทราบเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวันเวลาเปิดปิดในการให้บริการ ($\bar{x} = 3.73$) หนังสือจัดเป็นหมวดหมู่ค้นหาง่าย ($\bar{x} = 3.72$) ห้องสมุดมีระบบอากาศถ่ายเทได้สะดวก ($\bar{x} = 3.71$) ที่ตั้งชั้นหนังสือและสื่อการศึกษาเข้าใช้สะดวก ($\bar{x} = 3.69$) อุณหภูมิภายในห้องสมุดเหมาะสม ($\bar{x} = 3.68$) ห้องสมุดตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.66$) และผู้ใช้มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในห้องสมุด ($\bar{x} = 3.65$) ห้องน้ำสะอาด ($\bar{x} = 3.64$) และที่ตั้งโต๊ะ/เคาน์เตอร์ให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเข้าใช้สะดวก ($\bar{x} = 3.61$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดถึงร้อยละ 86.0 เหตุผลที่ผู้ใช้ถึงร้อยละ 51.0 (ตารางที่ 4.40) ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดเพราะไม่มีเวลาว่าง และมีเพียงร้อยละ 14.0 (ตารางที่ 4.33) ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด กิจกรรมที่ผู้ใช้ถึงร้อยละ 72.3 เข้าร่วมคือ การจัดนิทรรศการ (ตารางที่ 4.34) ผู้ใช้มี

เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดเนื่องจากได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของห้องสมุด สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด พบว่าประเด็นที่ผู้ใช้เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ การได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด เช่น นิยักรักการอ่าน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการอ่าน ความเพลิดเพลิน การใช้เวลาว่าง และส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.87$) กิจกรรมของห้องสมุดมีความสำคัญในการเชิญชวนให้เข้าใช้ห้องสมุด ($\bar{x} = 3.84$) และห้องสมุดควรจัดกิจกรรมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.82$) (ตารางที่ 4.35) สำหรับความสนใจและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้มีความสนใจและต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมการประกวดและแข่งขันต่าง ๆ ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน ($\bar{x} = 3.94$) และค่ายเยาวชนรักการอ่าน ($\bar{x} = 3.93$) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.36)

สำหรับความถี่ที่ผู้ใช้ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมสัปดาห์ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.3 (ตารางที่ 4.37) วันที่ผู้ใช้ร้อยละ 53.0 (ตารางที่ 4.38) ต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมคือ วันอาทิตย์ สำหรับช่วงเวลาที่ใช้ร้อยละ 43.4 (ตารางที่ 4.39) ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดคือ ช่วงเวลา 12.00-16.30 น.

ส่วนที่ 6 การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square - χ^2) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชน ความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชน ช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดประชาชน ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน เครื่องมือสืบค้นที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน และบริการที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน สรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชน ปรากฏผลดังนี้

1.1 อายุมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อยืมคืนหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อดูข่าวทำรายงาน และเพื่อใช้ทำงานส่วนตัว แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่อความบันเทิงและพักผ่อน เพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน

เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ห้องสมุดจัด และเพื่อเป็นที่พบปะและนัดหมาย (ตารางที่ 4.41-4.49)

1.2 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อยืมคืนหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อดูข่าวทำรายงาน เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน และเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ห้องสมุดจัด แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน เพื่อใช้ทำงานส่วนตัว และเพื่อเป็นที่พบปะและนัดหมาย (ตารางที่ 4.50-4.58)

1.3 อาชีพมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อยืมคืนหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อดูข่าวทำรายงาน เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน และเพื่อใช้ทำงานส่วนตัว แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ห้องสมุดจัด และเพื่อเป็นที่พบปะและนัดหมาย (ตารางที่ 4.59-4.67)

1.4 รายได้มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่อยืมคืนหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อดูข่าวทำรายงาน เพื่อความบันเทิงและพักผ่อน เพื่อเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน และเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ห้องสมุดจัด แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด เพื่อใช้ทำงานส่วนตัว และเพื่อเป็นที่พบปะและนัดหมาย (ตารางที่ 4.68-4.76)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.78-4.81)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดประชาชน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนมีความสัมพันธ์กับทุกช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดประชาชน ในขณะที่รายได้ของผู้ใช้มีความสัมพันธ์ทุกช่วงเวลา ยกเว้นในช่วงเวลา 08.30-12.00 น. ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 4.83-4.98)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน ปรากฏผลดังนี้

4.1 อายุมีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสือแบบเรียน นวนิยายและเรื่องสั้น หนังสือเด็กและเยาวชน วารสารและนิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร แผนที่ / ลูกโลก รูปภาพ ของเล่นเด็ก และอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทตำราและคู่มือสอบ หนังสืออ้างอิง รายงานประจำปี และซีดีรอม / ฐานข้อมูล (ตารางที่ 4.100-4.115)

4.2 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้หนังสือสารคดี หนังสือแบบเรียน นวนิยาย และเรื่องสั้น หนังสือเด็กและเยาวชน วารสารและนิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร ของเล่นเด็ก และอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือวิชาการ ตำราและคู่มือสอบ หนังสืออ้างอิง รายงานประจำปี แผนที่ / ลูกโลก รูปภาพ และซีดีรอม / ฐานข้อมูล (ตารางที่ 4.116-4.131)

4.3 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการใช้หนังสือวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสือแบบเรียน หนังสือตำราและคู่มือสอบ หนังสืออ้างอิง นวนิยายและเรื่องสั้น หนังสือเด็กและเยาวชน วารสารและนิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร แผนที่ รูปภาพ ของเล่นเด็ก ซีดีรอม / ฐานข้อมูล และอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทรายงานประจำปี (ตารางที่ 4.132-4.147)

4.4 รายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้หนังสือวิชาการ หนังสือสารคดี หนังสือแบบเรียน หนังสือตำราและคู่มือสอบ หนังสืออ้างอิง หนังสือเด็กและเยาวชน วารสารและนิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร แผนที่/ลูกโลก รูปภาพ ของเล่นเด็ก ซีดีรอม/ฐานข้อมูล และอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น และรายงานประจำปี (ตารางที่ 4.148-4.163)

5. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับเครื่องมือที่ใช้สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับเครื่องมือที่ใช้สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน ปรากฏผลดังนี้

5.1 อายุมีความสัมพันธ์กับเครื่องมือที่ใช้สืบค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน ทุกประเภท ได้แก่ การใช้บัตรรายการ การสอบถามบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ห้องสมุด การเดินทางตามชั้นหนังสือ การอ่านคำแนะนำวิธีการใช้จากคู่มือ และการอ่านคำอธิบายจากป้าย (ตารางที่ 4.165-4.169)

5.2 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีสอบถามบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ห้องสมุด และการอ่านคำแนะนำวิธีการใช้จากคู่มือ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้บัตรรายการ การเดินทางตามชั้นหนังสือ และการอ่านคำอธิบายจากป้าย (ตารางที่ 4.170-4.174)

5.3 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีสอบถามบรรณารักษ์ / เจ้าหน้าที่ห้องสมุด การเดินทางตามชั้นหนังสือ การอ่านคำแนะนำวิธีการใช้จากคู่มือ และการอ่านคำอธิบายจากป้าย แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับใช้บัตรรายการ (ตารางที่ 4.175-4.179)

5.4 รายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้บัตรรายการ การเดินทางตามชั้นหนังสือ การอ่านคำแนะนำวิธีการใช้จากคู่มือ และการอ่านคำอธิบายจากป้าย แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีสอบถามบรรณารักษ์/เจ้าหน้าที่ห้องสมุด (ตารางที่ 4.180-4.184)

6. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับบริการที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับบริการที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน ปรากฏผลดังนี้

6.1 อายุมีความสัมพันธ์กับการใช้บริการยืมคืน บริการสำหรับเด็ก บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการข่าวสารทันสมัย และบริการอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการอ่าน บริการแนะนำหนังสือใหม่ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า และบริการพิเศษต่าง ๆ (ตารางที่ 4.186-4.194)

6.2 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้บริการอ่าน บริการสำหรับเด็ก บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการข่าวสารทันสมัย และบริการอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยืมคืน บริการแนะนำหนังสือใหม่ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า และบริการพิเศษต่าง ๆ (ตารางที่ 4.195-4.203)

6.3 อาชีพมีความสัมพันธ์กับการใช้บริการยืมคืน บริการสำหรับเด็ก บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการข่าวสารทันสมัย และบริการอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการอ่าน บริการแนะนำหนังสือใหม่ และบริการพิเศษต่าง ๆ (ตารางที่ 4.204-4.212)

6.4 รายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการยืมคืน บริการสำหรับเด็ก บริการแนะนำหนังสือใหม่ บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการข่าวสารทันสมัย บริการอินเทอร์เน็ต และบริการพิเศษต่าง ๆ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการอ่าน บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด (ตารางที่ 4.213-4.221)

2. อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานพบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ใช้ การรับรู้และการใช้บริการ การใช้และปัญหาในการใช้แหล่งสารนิเทศ การเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน นอกเหนือจากนี้ ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะบุคคลทางด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชน ความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชน ช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดประชาชน ทรัพยากรสารนิเทศที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน เครื่องมือสืบค้นที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน และบริการที่ใช้ในห้องสมุดประชาชน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเฉพาะบุคคลของผู้ใช้

ครอบคลุมด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนา มูลเหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้ใช้ห้องสมุด ประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุด การดำเนินชีวิต นิสัยการอ่าน และสภาพแวดล้อมทางสังคม

1.1 อายุ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มอายุที่ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานมากที่สุดคือ ช่วงอายุ 21-30 ปี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) อุมปาธิ (Umapathy, 1976, pp. 165-171) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มาใช้ห้องสมุดมากที่สุด และผลการวิจัยของสุดใจ เพ็ชรศิริ (2522, ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนของกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังใกล้เคียงกับผลการวิจัยของอุบลวรรณ กิตติมานนท์ (2521, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-27 ปี ลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. 72) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 17-25 ปี จินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 18-29 ปี รวมทั้งผลการวิจัยของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 1978, pp. 2465-2466) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-34 ปี

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยข้างต้นแตกต่างกับผลการวิจัยของบุปผา เจริญทรัพย์ (2519, น. ง-จ) พัทธินันท์ ชันทอง (2519, น. ง-จ) สุนิตย์ เย็นสบาย (2519, น. ง-จ) อุบล รอดเยี่ยม (2519, น. ง-จ) และสุภาพร นาทีกาญจนกุล (2519, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ที่มาใช้ห้องสมุดมีอายุระหว่าง 9-18 ปี ชุตติมา สัจจามันท์ (2550, น. 125) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และบีเมอร์ เดอซีแซร์ และจาฟาร์ (Beemer, DeCesare, & Jafar, Online, 2002) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนสปริงฟิลด์อายุ 43 ปี เข้าใช้ห้องสมุดมากที่สุด

1.2 ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบอร์เลสัน (Berelson, 1949, p. 24) อุมปาธิ (Umapathy, 1976, pp.165-171) สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 1978, pp. 2465-2466) โซน (Sone, 1988, pp. 35-55) สุรางค์ ภูณวงษ์ (2517, น. ง-จ) สุดใจ เพ็ชรศิริ (2522, ง-จ) และจินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการ

ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีเช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. 73) และ ชุตติมา สัจจามันท์ (2550, น. 125) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.3 อาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นลูกจ้าง / พนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) อุมปาธิ (Umapathy, 1976, pp. 165-171) ลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. 73) จินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. ง-จ) และชุตติมา สัจจามันท์ (2550, น. 125) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา และผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบผู้ใช้กลุ่มที่เป็นอาชีพกรรมกรและเกษตรกรรมมาใช้ห้องสมุดประชาชนเลย

1.4 รายได้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 9,000 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. 74) และเบอร์เรลสัน (Berelson, p. 37) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ระดับต่ำจนถึงปานกลางจะนิยมใช้ห้องสมุดมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง เนื่องจากผู้ที่มีรายได้สูงสามารถซื้อหนังสือหรือเช่าหนังสือจากร้านมาอ่านเองมากกว่าการอ่านหนังสือและสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด จึงอาจไม่จำเป็นต้องไปใช้ห้องสมุด แต่ในต่างประเทศงานวิจัยบางชิ้น ดังเช่นผลการวิจัยของปีเมอร์ เดอซีแซร์ และจาฟาร์ (Beemer, DeCesare, & Jafar, Online, 2002) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีรายได้ 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูง

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของครอนัส (Kronus, 1973, pp. 115-131) ซไวซิก และเดอร์วิน (Zweizig and Dervin, 1977, p. 240) แสดงให้เห็นว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ห้องสมุดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรายได้ไม่ใช่ตัวแปรที่สำคัญในการใช้ห้องสมุด การที่ผู้ที่มีรายได้ต่ำหรือรายได้สูงไปใช้ห้องสมุดหรือไม่นั้น อาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ เช่น ความสนใจ ลักษณะนิสัยการอ่าน และความต้องการส่วนบุคคล

1.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตคลองสาน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา / ที่อยู่อาศัยในเขตอื่น ๆ นอกเขตคลองสานและอยู่ในเขตคลองสานในอัตราสัดส่วนใกล้เคียงกัน (เขตอื่น ๆ ร้อยละ 53.6 และเขตคลองสาน ร้อยละ 46.4) โดยผู้ใช้ที่อาศัยอยู่ในเขตคลองสานส่วนใหญ่อาศัยอยู่มาเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปีขึ้นไป แต่เหตุที่ผู้ใช้ซึ่งอาศัยอยู่นอกเขตคลองสานมาใช้ห้องสมุดเป็นจำนวนมาก อาจเป็นเพราะห้องสมุดตั้งอยู่ในทำเลดีริมถนนใหญ่ติดป้ายรถประจำทางและเป็นเส้นทางสัญจรของประชาชน

ผลการวิจัยนี้แตกต่างกับลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. 75) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะเวลานานกว่า 5 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ใช้ที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนค่อนข้างน้อยเคยกับสถานที่และการเดินทาง จึงเป็นผู้ที่ใช้ห้องสมุดประชาชนมากกว่าผู้ที่อยู่ในระยะเวลานั้น เช่นเดียวกับผลการวิจัยของโมนาท์ (Monat, 1967, p. Abstract) ที่พบว่า ผู้ใช้ที่อาศัยในภูมิลำเนาเป็นระยะเวลานานจะมีผลทำให้ใช้ห้องสมุดมาก และผลการวิจัยของสุรางค์ กุณวณิช (2517, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาที่ห้องสมุดตั้งอยู่

1.6 มูลเหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้ใช้ห้องสมุดประชาชน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดเพราะสถานที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ใกล้บ้าน สะดวกในการเดินทางมาใช้ห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุตินา สัจจามันท์ (2550, น. 126) ที่พบว่า เหตุผลของผู้ใช้ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเนื่องจากสถานที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ใกล้สะดวกในการเดินทาง ผลการวิจัยดังกล่าว จึงสามารถใช้สนับสนุนแนวคิดเรื่องสถานที่ตั้งของห้องสมุดว่าควรตั้งอยู่ในย่านชุมชน และการคมนาคมสะดวก ดังจะเห็นได้ว่าห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครนครนงคารามตั้งอยู่ในบริเวณวัดอนงคารามติดถนนมีรถสัญจรไปมาสะดวกตั้งอยู่ในย่านชุมชน ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร เขตคลองสานตั้งอยู่ใกล้บริเวณสี่แยกบ้านแขก ซึ่งเป็นมุมติดกับถนนสายหลักสำคัญ ได้แก่ ถนนประชาธิปไตยกับถนนอิสรภาพเป็นเส้นทางผ่านไปวงเวียนใหญ่ขึ้นไปสู่สะพานพุทธ จึงทำให้ประชาชนเดินทาง หรือรถโดยสารประจำทางบริเวณใกล้ห้องสมุด ทำให้สามารถเห็นห้องสมุดและสนใจเข้าใช้บริการ ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของเวลซ และ โดโนฮิว (Welch & Donohue, 1994, pp. 149-152) ที่พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้ผู้ใช้มาใช้ห้องสมุดเพราะห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศและวัสดุที่ดีและทันสมัย การได้รับความช่วยเหลือจากบุคลากรเป็นอย่างดี ผลการวิจัยของดีเลีย (D'Elia, 1980, pp. 410-430) ที่พบว่า มูลเหตุที่ทำให้ผู้ใช้มาใช้ห้องสมุดเพราะทราบว่าห้องสมุดจัดกิจกรรมพิเศษและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด

1.7 ประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุด

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดแห่งอื่นมาก่อน ทำให้ผู้ใช้มีความคุ้นเคยกับแหล่งสารสนเทศและ/หรือห้องสมุด ทำให้มีความตระหนักและเห็นคุณค่าว่าเป็นสถานที่สำหรับศึกษาค้นคว้า และเป็นแหล่งให้บริการอ่านเพื่อความจรรโลงใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดแห่งอื่นมาก่อน เช่นเดียวกับ

ผลการวิจัยของเวลช และ โดโนฮิว (Welch & Donohue, 1994, p. 151) ที่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนใหญ่ ๆ มีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดแห่งอื่นมาก่อน และผลการวิจัยของดีเลีย (D'Elia, 1980, pp. 410-430) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการใช้แหล่งสารนิเทศและ/หรือห้องสมุดอื่น ๆ มาก่อน

1.8 การดำเนินชีวิต

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสืออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของลูคัส (Lucas, 1980, p. Abstract) และบอสตัน (Boston, 1982, pp. 963-968) ที่พบว่า ผู้ที่ชอบอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย ชอบปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะมีความสัมพันธ์กับการไปใช้ห้องสมุดมากขึ้นด้วย ในทำนองเดียวกับผลการวิจัยของแมดเดน (Madden, 1979, pp. 78-81) ที่พบว่า ลักษณะเฉพาะของผู้ใช้ที่มีลักษณะการดำเนินชีวิตแบบรักอิสระ มีความคิดกว้างไกล ชอบอ่านหนังสือ ชอบเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน องค์การสังคมและการเมืองจะมีแนวโน้มที่ทำให้บุคคลมีความกระตือรือร้นไปใช้ห้องสมุด เพื่อค้นหาข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.9 นิัยการอ่าน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่อ่านหนังสือทุกวัน เป็นระยะเวลาเฉลี่ย 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง ซึ่งผลการศึกษาในข้อนี้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน (ข้อ 1.8) ข้างต้นที่พบว่าผู้ใช้ชอบอ่านหนังสือมากกว่าทำกิจกรรมอย่างอื่น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา เจริญพิทักษ์วงศ์ (2526, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือเพื่อคลายเครียด

1.10 สภาพแวดล้อมทางสังคม

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกในครอบครัวของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่านหนังสือ อาจกล่าวได้ว่าสมาชิกในครอบครัวไม่ใช่ว่าปัจจัยที่จะทำให้ผู้ใช้หนังสือตามไปด้วย ส่วนปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนหรือปลูกฝังการอ่าน พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นคนชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว ส่วนแหล่งหนังสือที่ใช้ พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่อ่านและยืมหนังสือของห้องสมุด

2. การรับรู้บริการและกิจกรรมของห้องสมุด

2.1 บริการที่รับรู้

ผลการศึกษาการรับรู้บริการของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานรับรู้ว่าห้องสมุดมีบริการอ่านมากที่สุด และเคยใช้บริการอ่านมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. ๑) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจบริการอ่านมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากบริการอ่านเป็นบริการพื้นฐานที่มีในห้องสมุดทุกแห่ง และผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้บริการ ส่วนบริการที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่รับรู้อีกคือ บริการพิเศษ เช่น บริการยืมถ่ายเอกสารภายนอกห้องสมุด

2.2 กิจกรรมของห้องสมุดที่ผู้ใช้รับรู้

ผลการศึกษา พบว่า การจัดนิทรรศการของห้องสมุดเป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานรับรู้มากที่สุด อาจเป็นเพราะห้องสมุดจัดพื้นที่แสดงนิทรรศการ ผู้ใช้ที่เข้าห้องสมุดเห็นได้ง่าย นอกจากนี้ ยังพบอีกว่ากิจกรรมของห้องสมุดที่ผู้ใช้ไม่รับรู้มากที่สุดคือ กิจกรรมค่ายเยาวชนรักการอ่าน สาเหตุที่ผู้ใช้ไม่รับรู้กิจกรรมค่ายเยาวชนรักการอ่าน อาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์กิจกรรมใช้วิธีติดป้ายประกาศ ผู้ใช้ที่อ่านป้ายประกาศเท่านั้น จึงจะรับรู้ ข่าวการจัดกิจกรรม กอปรกับกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วม แต่ผลการวิจัยที่พบผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่อายุระหว่าง 21-31 ปีขึ้นไป ซึ่งมีใช่เป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น

2.3 สื่อและช่องทางที่รับรู้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานรับรู้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดจากป้ายประกาศของห้องสมุดมากที่สุด สาเหตุที่ผู้ใช้รับรู้บริการจากป้ายประกาศมากที่สุด เพราะป้ายประกาศเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ชนิดเดียวที่ห้องสมุดทำ สอดคล้องกับผลการวิจัยอรรถ วาริสาอด (2527, น. ๖-๗) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ทราบข่าวกิจกรรมของห้องสมุดจากป้ายประกาศ ในขณะที่ผลการวิจัยของพอมเมอร์แรนท์ซ์ และ ลูโอ (Pomerantz & Luo, 2006, p. 356) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่รับรู้จากสื่อและช่องทางที่หลากหลาย ได้แก่ วัสดุที่ห้องสมุดผลิตขึ้น (จดหมายข่าว แผ่นพับ เว็บไซต์ ข่าววิทยุ) จากระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การสืบค้นออนไลน์ ระบบการศึกษา (การให้การศึกษาจากวิทยาลัย / มหาวิทยาลัย คำแนะนำจากครู อาจารย์ ในชั้นเรียน) และเพื่อน ผลการวิจัยของพอมเมอร์แรนท์ซ์ และลูโอจึงแสดงให้เห็นว่าหากห้องสมุดใช้สื่อและช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายจะทำให้ผู้ใช้ได้รับทราบ รู้จักบริการและกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดได้อย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น

ความสนใจของผู้ใช้ต่อบริการและกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน พบว่า ผู้ใช้สนใจใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุด รวมทั้งผู้ใช้ส่วนใหญ่การรับรู้ถึงประโยชน์ของบริการและกิจกรรมของห้องสมุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย

(2525, น. 145) ที่พบว่า ผู้ใช้สนใจอยากไปใช้บริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดประชาชนจัด และเล็งเห็นว่า บริการและกิจกรรมของห้องสมุดมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้

3. การใช้แหล่งสารนิเทศ

3.1 ผู้ใช้แหล่งสารนิเทศ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานเป็นสมาชิก (ร้อยละ 50.9) ใกล้เคียงกับผู้ใช้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกห้องสมุด (ร้อยละ 49.1) ผลการศึกษาที่ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะกฎระเบียบการใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครกำหนดให้ผู้ใช้ที่ต้องการยืมสิ่งพิมพ์และวัสดุต่าง ๆ ของห้องสมุดไปใช้ภายนอกต้องสมัครเป็นสมาชิกของห้องสมุด ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ (2527, น. 161) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกห้องสมุด ร้อยละ 58.5 และเป็นสมาชิกห้องสมุด ร้อยละ 41.6

3.2 วัตถุประสงค์ในการใช้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุมปาธิ (Umapathy, 1976, pp. 165-171) รวมถึงผลการวิจัยของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 1978, pp. 2465-2466) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่สนใจอ่านสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร และหนังสือ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด และผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. ๑) ผลการวิจัยของวิททิิก (Wittig, 1991, pp. 25-32) ผลการวิจัยของเลบาร์แลนนา (Leabharlanna, Online, 2003) ที่พบว่า ผู้ใช้ไปใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือเช่นกัน แต่แตกต่างกับผลการวิจัยของแลงก์ (Lange, 1987/1988, pp. 49-65) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อใช้แหล่งสารนิเทศและวัสดุของห้องสมุด ผลการวิจัยของบีเมอร์ เดอซีแซร์ และจาฟาร์ (Beemer, DeCesare, & Jafar, Online, 2002) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อยืมหนังสือและใช้วัสดุอ้างอิง ผลการวิจัยของซไวซิก และเดอร์วิน (Zweizig & Dervin, 1977, p. 231-255) และผลการวิจัยของแฮมเม็ทเทอร์ (Hemmeter, 2006, pp. 595-616) ที่พบว่า วัตถุประสงค์ที่ผู้ใช้เข้ามาใช้ห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้กับวัตถุประสงค์ของผู้ใช้เพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด

แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ (2526, น. ๑) ที่พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านให้มีความรู้อย่างกว้างขวางสำหรับใช้ประกอบในการศึกษา และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในรายละเอียดจะพบว่ากลุ่มผู้ใช้ที่ว่างงานมีความโน้มเอียงที่จะใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์มากกว่าผู้ใช้กลุ่มอื่น ซึ่งพออนุมานได้ว่าผู้ใช้กลุ่มนี้อาจต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หรืออ่านเพื่อฆ่าเวลาระหว่างรอหางาน หรืออาจอ่านสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดเพื่อหางานใหม่ เพราะจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ พบว่า ผู้ว่างงานมีความโน้มเอียงที่จะใช้หนังสือพิมพ์มากกว่ากลุ่มอื่น และมีความโน้มเอียงที่จะไม่ใช้หนังสืออ้างอิง ไม่ใช้หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน ไม่ใช้แผนที่และลูกโลกอีกด้วย

นอกจากนี้ จะพบว่าผู้ใช้ที่มีอายุ 41-50 ปี มีความโน้มเอียงที่จะใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของวิททิท (Wittig, 1991, pp. 25-32) ที่พบว่า ผู้ใช้กลุ่มอายุที่ใกล้เคียงกัน (อายุระหว่าง 45-54 ปี) มีวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อค้นคว้าสารนิเทศของห้องสมุด เพราะจำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารมาช่วยตัดสินใจ แก้ไขปัญหาส่วนตัวและการงาน และเมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของผู้ใช้กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ของห้องสมุด

3.3 ความถี่ในการใช้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่เข้ามาใช้ห้องสมุดเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุบลวรรณ กิตติมานนท์ (2521, น. ๖-๗) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง และใกล้เคียงกับผลการวิจัยของบุปผา เจริญทรัพย์ (2519, น. ๖-๗) พัทรินทร์ ชันทอง (2519, น. ๖-๗) สุนิตย์ เย็นสบาย (2519, น. ๖-๗) อุบล รอดเยี่ยม (2519, น. ๖-๗) และสุภาพร นาทีกาญจนกุล (2519, น. ๖-๗) สุดใจ เพ็ชรศิริ (2522, ๖-๗) ลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. ๑) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่มาใช้ห้องสมุดมากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กับความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชนของผู้ใช้เฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้ห้องสมุดประชาชนเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในรายละเอียดจะพบว่า กลุ่มผู้ใช้ที่มีอายุ 51-60 ปี มีความโน้มเอียงที่จะใช้ห้องสมุดเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์มากกว่าผู้ใช้กลุ่มอื่น ซึ่งพออนุมานได้ว่าผู้ใช้กลุ่ม

นี้อาจไม่มีงานรัดตัวมาก จึงมีเวลามาใช้ห้องสมุด และผู้ใช้ที่มีระดับประถมศึกษามีความโน้มเอียงที่จะใช้ห้องสมุดเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ อาจเป็นกลุ่มนักเรียนที่มาใช้ห้องสมุดเพื่อค้นคว้าทำรายงานก็ได้

3.4 ช่วงเวลาที่ใช้

ผลการวิจัย พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานมีความสัมพันธ์กับทุกช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุดประชาชน ในขณะที่รายได้ของผู้ใช้มีความสัมพันธ์ทุกช่วงเวลา ยกเว้นในช่วงเวลา 08.30-12.00 น. ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

3.5 ทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือสารคดี จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทสารคดี และเมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ในรายละเอียดจะพบว่า ผู้ใช้กลุ่มที่มีอายุ 21-30 ปี ผู้ใช้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และผู้ใช้ที่มีรายได้ระหว่าง 9,001-13,000 บาทต่อเดือน มีความความโน้มเอียงที่จะใช้หนังสือสารคดีมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ แตกต่างกับผลการวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. ๑) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ที่มีอายุระหว่าง 18-23 ปี ผู้ใช้ที่มีอาชีพเป็นนักศึกษาและข้าราชการจะชอบอ่านนวนิยาย สำหรับผู้ใช้ที่อายุ 24 ปีขึ้นไป ผู้ใช้ที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างและค้าขายส่วนใหญ่ชอบอ่านความรู้ทั่วไป และผลการวิจัยของบุญช่วย ตามไท (2522, น. บทคัดย่อ) ที่พบว่า อายุ และระดับการศึกษาของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกอ่านหนังสือประเภทวิชาการ บันเทิงคดี และสารคดี

ส่วนเนื้อหาวิชาที่ใช้ พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป / ความรู้รอบตัวมากที่สุดถึงร้อยละ 66.8 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. ง-๑) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ชอบอ่านความรู้ทั่วไป แต่แตกต่างกับผลงานวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาสาขาวิชาเกี่ยวกับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ชีวประวัติ และวรรณคดี

ปริมาณการใช้ทรัพยากรสารสนเทศภายในห้องสมุด พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่มีปริมาณการใช้มากที่สุดคือ หนังสือสารคดี โดยใช้ภายในห้องสมุดเฉลี่ยครั้งละ 1-2 เล่ม แตกต่าง

กับผลงานวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) ที่พบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้มากที่สุดคือ ตำราเรียน และหนังสืออ้างอิง

สำหรับทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้ยืมใช้ภายนอกห้องสมุดมากที่สุดคือ นวนิยายและเรื่องสั้น โดยเฉลี่ยครั้งละ 2 เล่ม ซึ่งเป็นจำนวนหนังสือสูงสุดที่ผู้ใช้ซึ่งเป็นสมาชิกสามารถยืมได้ เหตุที่ผู้ใช้ชอบยืมนวนิยายและเรื่องสั้นมากที่สุด อาจเป็นเพราะนวนิยายและเรื่องสั้นให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความจรรโลงใจมากกว่าหนังสือประเภทอื่น ๆ ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ (2526, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่จะยืมหนังสือนวนิยายและเรื่องสั้นไปอ่านที่บ้านทุกสัปดาห์ โดยยืมหนังสือครั้งละ 2 เล่ม

3.6 เครื่องมือสืบค้นที่ใช้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ใช้วิธีการค้นหาตามชั้นหนังสือด้วยตนเองมากที่สุด มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้บัตรรายการในการสืบค้น ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบความ สัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีค้นหาตามชั้นหนังสือด้วยตนเองกับระดับการศึกษาพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่การใช้วิธีค้นหาตามชั้นหนังสือมีความสัมพันธ์กับอายุ อาชีพ และรายได้ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในรายละเอียดจะพบว่าผู้ใช้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และผู้ใช้ที่มีอาชีพเป็นนักเรียน / นิสิต / นักศึกษา เป็นกลุ่มที่ใช้วิธีนี้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้ใช้ต้องการสำรวจดูว่ามีหนังสือเล่มใดบ้างที่น่าสนใจหรืออาจคุ้นเคย และรู้ว่าเรื่องที่ตนเองต้องการอยู่ในหมวดหมู่ / สถานที่ใด ผลการวิจัยในส่วนนี้แตกต่างจากผลงานวิจัยของชุดิมา สัจจามันท์ (2550, น. 125-128) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 20 ปี และผู้ใช้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะใช้บัตรรายการและฐานข้อมูลรายการ ทรัพยากรสารสนเทศ (โอแพค) เป็นเครื่องมือช่วยค้นหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

3.7 บริการที่ใช้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ใช้บริการอ่านมากที่สุด รองลงมาคือ บริการยืมคืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบุญ ภู่อำ (2514, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้บริการอ่านภายในห้องสมุดมากที่สุด และผลการวิจัยของสุรางค์ ภูณวงษ์ (2517, น. ง-จ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้บริการยืมคืนหนังสือไปอ่านที่บ้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ใช้บริการยืมหนังสือไปอ่านภายนอกห้องสมุด

เหตุผลที่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานใช้บริการอ่านมากที่สุด เพราะบริการอ่านเป็นบริการหลักของห้องสมุด ซึ่งให้บริการทั้งผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกและผู้ใช้ที่ไม่เป็น

สมาชิกของห้องสมุด แต่สื่อสิ่งพิมพ์บางประเภท เช่น หนังสืออ้างอิง วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือหายาก ฯลฯ อนุญาตให้สมาชิกของห้องสมุดยืมได้เท่านั้น เมื่อพิจารณาจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบริการอ่านพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ แสดงว่าผู้อ่านทุกกลุ่มอายุและทุกกลุ่มอาชีพ และทุกกลุ่มรายได้ใช้บริการอ่าน แต่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาโดยชี้ให้เห็นว่าผู้ใช้ที่มีการศึกษาระดับปวช. / ปวส. / อนุปริญญา มีความโน้มเอียงที่จะใช้บริการอ่านมากกว่าผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ

3.8 ปัญหาการใช้แหล่งสารนิเทศ

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดประชาชนอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ดังนี้

1) ปัญหาด้านเนื้อหาทรัพยากรสารนิเทศของห้องสมุด ได้แก่ หนังสือและสื่อการศึกษาไม่ตรงกับความต้องการ และหนังสือและสื่อการศึกษาไม่หลากหลาย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โอไฮบี (Osiope, 1981, pp. 13-17) ที่พบว่า ปัญหาที่ผู้ใช้ประสบในการใช้ห้องสมุดมากที่สุดคือ เนื้อหาหนังสือแต่ละสาขาวิชามีจำนวนน้อย

2) ปัญหาด้านจำนวนทรัพยากรสารนิเทศของห้องสมุด ได้แก่ ห้องสมุดไม่มีหนังสือ และไม่มีสื่อการศึกษาที่ต้องการ หนังสือและสื่อการศึกษาไม่ทันสมัย หนังสือมีจำนวนน้อย วารสารและนิตยสารมีจำนวนน้อย จดหมายข่าว จุลสาร แผ่นพับมีจำนวนน้อย ห้องสมุดไม่มีวิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัย สื่อทัศนวัสดุไม่เพียงพอกับความต้องการ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของบันดี (Bundy, 1967, pp. 950-961) และผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. ๑) ที่พบว่า ปัญหาในการใช้ห้องสมุดที่ผู้ใช้ประสบคือ ไม่มีหนังสือที่ต้องการ และบันดียังพบอีกว่าหนังสือไม่ทันสมัย ผลการวิจัยของอรุณรักษ์ สุวรรณราช (2520, น. ๖-๗) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาจำนวนทรัพยากรสารนิเทศไม่เพียงพอ ผลการวิจัยของอุบลวรรณ กิตติมานนท์ (2521, น. ๖-๗) ที่พบว่า จำนวนทรัพยากรสารนิเทศไม่เพียงพอ และทรัพยากรสารนิเทศไม่ทันสมัย ผลการวิจัยของกฤติยา อุตถากร (2522, น. ๖-๗) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาจำนวนทรัพยากรสารนิเทศไม่เพียงพอ และสื่อทัศนวัสดุสำหรับเด็กไม่เพียงพอ ผลงานวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงษ์ (2526, น. ๖-๗) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องทรัพยากรสารนิเทศมีจำนวนน้อยและไม่ทันสมัย และไม่มีทรัพยากรสารนิเทศที่ต้องการ และผลการวิจัยของปราณี อินทรกุลไชย (2541, น. บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาสื่อทัศนูปกรณ์ยังไม่เพียงพอ และผลการวิจัยของจรัสรัตน์ โพธิ์วิจิตร (2545, น. บทคัดย่อ) ที่พบว่า เครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีที่มีไว้บริการ

เช่น แถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์มีไม่เพียงพอ รวมทั้งปริมาณสื่อสิ่งพิมพ์และวารสารวิชาการมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ

ผลการวิจัยข้างต้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ยังคงอยู่ของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยซึ่งยังแก้ไขไม่ได้ เช่น ทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย ดังปรากฏในผลงานวิจัยของอรุณรักษ์ สุวรรณราช ที่ศึกษาไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 อุบลวรรณ กิตติมานนท์ ในปี พ.ศ. 2521 กฤติยา อุตถากร ปี พ.ศ. 2522 จินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ ปี พ.ศ. 2526 และปราณี อินทรกุลไชย ปี พ.ศ. 2541 เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน อาจเป็นเพราะว่าห้องสมุดประชาชนมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดหาทรัพยากรสารสนเทศได้ครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้

3) ปัญหาสภาพทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ได้แก่ หนังสือและสื่อการศึกษาชำรุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ (2526, น. ง-ช) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมีสภาพชำรุด

4) ปัญหาการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ได้แก่ หนังสือและสื่อการศึกษาที่จัดเรียงบนชั้นไม่ถูกต้องตรงตามหมวดหมู่ และหนังสือและสื่อการศึกษาที่จัดเก็บบนชั้นไม่สะดวกในการเข้าใช้ ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของบันดี้ (Bundy, 1967, pp. 950-961) ที่พบว่า ผู้ใช้ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดคือ ไม่ทราบที่จัดเก็บหนังสือ

5) ปัญหาการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดประชาชน ได้แก่ การจัดหมวดหมู่ของห้องสมุดค้นหายาก ไม่ทราบวิธีค้นหาหนังสือและสื่อการศึกษาต่างๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุด ไม่มีคู่มือแนะนำการใช้ห้องสมุด และไม่สามารถค้นหาหนังสือและสื่อการศึกษาด้วยคอมพิวเตอร์

6) ปัญหาการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดประชาชน ได้แก่ ผู้ใช้ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมของห้องสมุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชุดิมา สัจจามันท์ (2550, น. 139-140) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดที่ประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เนื่องจากห้องสมุดส่วนใหญ่จะประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการติดป้ายประกาศภายในห้องสมุด ซึ่งมีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่กว้างขวาง ทำให้ผู้ใช้ที่ไม่มาใช้บริการในห้องสมุดในช่วงเวลาที่ติดป้ายประกาศไม่รับทราบข้อมูลข่าวสาร และไม่ทราบว่าห้องสมุดมีจัดบริการและกิจกรรมอะไรบ้าง

7) ปัญหาบริการของห้องสมุดประชาชน ได้แก่ บริการและกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดไม่ตรงกับความต้องการ ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของชุดิมา สัจจามันท์ (2550, น. 139) ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนประสบปัญหาการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุ

4. การเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพ

จากผลการวิจัยการเข้าถึงห้องสมุดทางกายภาพ 7 ด้าน ได้แก่ อาคารสถานที่ตั้ง ความสะดวกในการใช้ เวลาเปิดปิดบริการ การจัดพื้นที่บริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย สามารถอภิปรายดังต่อไปนี้

4.1 อาคารสถานที่ตั้ง

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานมีความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดประชาชนในระดับมากเพียงข้อเดียวคือ ห้องสมุดตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม แสดงว่าทำเลที่ตั้งของห้องสมุดเป็นจุดแข็งของห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน ส่วนความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดในระดับปานกลางมี 4 ข้อ คือ อาคารของห้องสมุดดึงดูดให้เข้าใช้บริการ บริเวณทางเข้าและทางออกของห้องสมุดมองเห็นได้ชัดเจนและเข้าใช้ได้สะดวก ป้ายชื่อห้องสมุด / ป้ายสัญลักษณ์มองเห็นได้ชัดเจน และขนาดของห้องสมุดมีความเหมาะสม

4.2 ความสะดวกในการใช้

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานได้รับความสะดวกในการใช้ห้องสมุดด้านการให้บริการของบุคลากรอยู่ในระดับมาก 4 ข้อคือ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้บริการได้อย่างถูกต้อง บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือตามที่ผู้ใช้ต้องการ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. ๑) ที่พบว่า การให้บริการของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับดี

ส่วนความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดด้านทรัพยากรสารสนเทศและบริการ พบว่า ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในระดับมาก 5 ข้อคือ 1) ที่ตั้งเคาน์เตอร์ให้บริการยืมคืนอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม 2) การจัดหนังสือบนชั้นจัดเรียงเป็นระเบียบ อย่างไรก็ตาม มีผู้ใช้บางส่วนที่พบปัญหาว่าหนังสือและสื่อการศึกษาที่จัดเรียงบนชั้นไม่ถูกต้องตามหมวด ซึ่งอาจจะไม่ใช่ปัญหาที่รุนแรง จึงยังพบว่าผู้ใช้อีกส่วนหนึ่งคิดว่าได้รับความสะดวก 3) หนังสือจัดเป็นหมวดหมู่ค้นหาง่าย 4) ที่ตั้งชั้นหนังสือและสื่อการศึกษาเข้าใช้สะดวก และ 5) ที่ตั้งโต๊ะ / เคาน์เตอร์ให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าเข้าใช้ได้สะดวก และผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดด้านเครื่องมือสืบค้นในระดับปานกลาง 2 ข้อคือ ผู้บัตระรายการมีคำอธิบายวิธีการใช้ชัดเจน และผู้บัตระรายการอยู่ในบริเวณที่มองเห็นชัดเจนนั้น อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาในเรื่องปัญหาการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศพบว่า ผู้ใช้ไม่ทราบวิธีค้นหาหนังสือ จึงทำให้ผู้ใช้ใช้วิธีการเดินตามชั้น อาจเป็นเพราะบัตระรายการ

ใช้งานยาก หรืออาจไม่ทราบว่ามือสืบนี้อยู่ในห้องสมุด หรืออาจไม่ทราบว่าตู้บัตรรายการอยู่ที่ไหนก็ได้

4.3 เวลาเปิดปิดบริการ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานได้รับความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดด้านเวลาเปิดปิดบริการของห้องสมุดอยู่ในระดับมาก 2 ข้อคือ เวลาเปิดปิด และจำนวนชั่วโมงที่ห้องสมุดเปิดให้บริการมีความเหมาะสมและห้องสมุดแจ้งให้ผู้ใช้รับทราบเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวันเวลาเปิดปิดในการให้บริการ อาจเป็นเพราะว่าช่วงเวลาที่ห้องสมุดประชาชนเปิดให้บริการเป็นระยะเวลายาวนานตลอดทั้งวัน ตั้งแต่เวลา 8.30-20.00 น. ไม่มีหยุดพักเที่ยง ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ห้องสมุดประชาชนทุกช่วงเวลาที่ห้องสมุดเปิดบริการได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสม

4.4 การจัดพื้นที่บริการ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานมีความเห็นด้านการจัดพื้นที่บริการของห้องสมุดว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อคือ การแบ่งพื้นที่ภายในห้องสมุดเป็นสัดส่วน มุมหนังสือเด็กเชิญชวนให้ใช้บริการ พื้นที่ให้บริการของห้องสมุดเพียงพอ มุมโสตทัศนวัสดุเข้าใช้สะดวก พื้นที่ในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดมีความเหมาะสม มุมบริการอินเทอร์เน็ตเข้าใช้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชุตินา สัจจนันท์ (2550, น. 244) ที่พบว่า ผู้ใช้มีความเห็นว่าการจัดพื้นที่ของห้องสมุดประชาชน เช่น ห้องหรือมุมหนังสือ มุมคอมพิวเตอร์ มุมหนังสือเด็กมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดประชาชนมีข้อจำกัดด้านพื้นที่บริการ เรามักพบได้ว่าห้องสมุดประชาชนส่วนหนึ่งไม่มีสถานที่ของตนเอง อาจใช้สถานที่ของวัด เช่น ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครอนงคาราม ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครวัดสังฆ์กระจาย ฯลฯ หรือบางแห่งเช่าอาคารพาณิชย์ เช่น ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร เขตคลองสาน ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ ดังนั้น การจัดพื้นที่บริการจึงอาจไม่เหมาะสมเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่และรูปแบบตัวอาคาร ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร เขตคลองสานก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน เพราะเป็นอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น จำนวน 1 คูหา ดังนั้น การจัดพื้นที่ และการแบ่งมุมต่าง ๆ จึงยังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ ส่วนห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครอนงคารามเป็นอาคาร 2 ชั้น โดยอาศัยอาคารส่วนหนึ่งสถานที่ของวัดอนงคารามเป็นอาคารห้องสมุด จึงทำให้พื้นที่จำกัด ไม่สามารถขยายพื้นที่เพิ่มเติมได้

4.5 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานได้รับความสะดวกในการเข้าใช้ห้องสมุดด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องสมุดในระดับมากทุกข้อ คือ ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เงียบสงบ ห้องสมุดมีระบบอากาศถ่ายเทได้สะดวก อุณหภูมิภายในห้องสมุดเหมาะสม แสงสว่างภายในห้องสมุดเพียงพอ และห้องสมุดมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. จ) ที่พบว่า สภาพบรรยากาศของห้องสมุดอยู่ในระดับดี

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ห้องสมุดอยู่ในระดับมากคือ ห้องน้ำสะอาด ส่วนที่ปรากฏอยู่ในระดับปานกลางคือ ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ จุดบริการน้ำดื่มมีจำนวนเพียงพอ จุดบริการรับสิ่งของฝาก หรือล็อกเกอร์เก็บของอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์โสตทัศนวัสดุทันสมัย จำนวนคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการเพียงพอ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ห้องสมุดที่ผู้ใช้เห็นว่าได้รับความสะดวกน้อยคือ ทางลาดสำหรับรถเข็น และสถานที่จอดรถ

4.7 ความปลอดภัย

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานรู้สึกว่าจะมีความปลอดภัยเมื่ออยู่ในห้องสมุดประชาชนในระดับมาก และรู้สึกปลอดภัยระดับปานกลางคือห้องสมุดมีอุปกรณ์ดับเพลิงไว้ตามจุดต่าง ๆ ที่มองเห็นได้

5. การเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด

5.1 กิจกรรมที่เข้าร่วม

จากผลการศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด และเคยเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดเพียงส่วนน้อยเท่านั้น อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดส่วนใหญ่เน้นกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนค่อนข้างมาก ทำให้ผู้ใหญ่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดน้อย

สำหรับกิจกรรมที่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานเข้าร่วมมากที่สุดคือ การจัดนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรทัย วาริสะอาด (2527, น. ง-ฉ) ที่พบว่า ผู้ใช้เข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดมากที่สุดคือ นิทรรศการ อาจเป็นเพราะนิทรรศการเป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้ทุกกลุ่มสามารถเข้าชมได้ตลอดเวลา

5.2 ความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานมีความคิดเห็นว่าได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด เช่น สร้างนิสัยรักการอ่าน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้ทันเหตุการณ์ ได้รับความเพลิดเพลิน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

5.3 ความสนใจและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสานมีความสนใจและความต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมในระดับมาก กิจกรรมที่ผู้ใช้ส่วนใหญ่สนใจและต้องการมากที่สุดคือ การประกวดและแข่งขันต่างๆ แตกต่างกับผลการวิจัยของลัดดา รุ่งวิสัย (2525, น. ๑) ที่พบว่า ผู้ใช้ต้องการให้มีการบรรยายความรู้ทางวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งการจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ขณะที่ผลการวิจัยของอรทัย วารีสอาด (2527, น. ๑) พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่สนใจและต้องการให้ห้องสมุดจัดนิทรรศการ จัดฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ และการท่องเที่ยว และการบรรยาย / อภิปรายเกี่ยวกับสังคม การเมืองและการปกครอง

ความถี่ที่ผู้ใช้ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้ใช้ต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมสัปดาห์ละครั้งมากที่สุด วันที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดคือ ทุกวันอาทิตย์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรทัย วารีสอาด (2527, น. ๑) ทั้งนี้เนื่องจากวันอาทิตย์เป็นวันหยุด สมาชิกในครอบครัวมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดได้ ช่วงเวลาที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเวลา 12.00-16.30 น.

สำหรับสาเหตุที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่สามารถพาบุตรหลานมาร่วมกิจกรรมของห้องสมุดได้นั้นมีสาเหตุมาจากไม่มีเวลาว่าง ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของอรทัย วารีสอาด (2527, น. ง-จ) ที่พบว่า เหตุผลของผู้ใช้ที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของห้องสมุดเพราะไม่ว่างเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ทราบข้อมูล ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด และวันเวลาที่ห้องสมุดจัดกิจกรรมไม่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน

1.1 ด้านการบริหาร ควรมีการปรับปรุงการบริหารจัดการและดำเนินงานห้องสมุด โดยห้องสมุดควรได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและเพียงพอในการจัดทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งงบประมาณในการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุดทั้งงานบริหารและงานบริการ นอกจากนี้ห้องสมุดควรมีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดผ่านสื่อและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น อาจเพิ่มป้ายตัววิ่งหน้าห้องสมุด และเว็บไซต์ ซึ่งอาจเป็นเว็บไซต์เฉพาะของห้องสมุด หรือเว็บไซต์รวมที่มีข่าวความเคลื่อนไหวของห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารบริการและกิจกรรมห้องสมุดให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบบริการและกิจกรรมของห้องสมุดอย่างทั่วถึงกันยิ่งขึ้น

1.2 ด้านอาคารสถานที่ จุดแข็งของห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน คือ สถานที่ตั้งที่ผู้ใช้เข้าใช้ได้สะดวก อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครนครนงคาราม และห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร เขตคลองสานมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ให้บริการที่ค่อนข้างคับแคบ ไม่สามารถจัดผังห้องสมุดให้เหมาะสมตามหลักการจัดพื้นที่ห้องสมุดที่ดี ดังนั้น ห้องจึงควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้น่าเข้าใช้ และดึงดูดสายตาประชาชนทั่วไป เช่น ป้ายชื่อที่มีขนาดใหญ่ติดตั้งไว้หน้าบริเวณทางเข้าออกของห้องสมุดที่มองเห็นได้ชัดเจน รวมทั้งแสงสว่างที่พอเหมาะ อาจาสถาปัตยกรรม การตกแต่งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศรอบ ๆ เช่น การจัดสวนหย่อม การจัดวางกระถางต้นไม้ไว้ตามมุมต่าง ๆ ของห้องสมุด เป็นต้น นอกจากนี้ ห้องสมุดยังควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางลาดสำหรับรถเข็นผู้พิการ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พิการสามารถเข้าใช้ห้องสมุดได้สะดวกขึ้น

1.3 ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ควรมีการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอ กับความต้องการของผู้ใช้ อีกทั้งควรมีการศึกษาความต้องการของผู้ใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ อีกทั้งควรเพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล เช่น ซีดีรอม ฐานข้อมูล ให้มากขึ้น

1.4 ด้านบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ควรมีการจัดบริการให้หลากหลายขึ้น เช่น บริการถ่ายเอกสาร บริการอินเทอร์เน็ต บริการสืบค้นข้อมูล รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมสอนการใช้ห้องสมุดที่ครอบคลุมเรื่องการใช้อุปกรณ์ และการค้นหาสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการด้วยตนเองให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดที่ควรจัดให้มากขึ้นคือ การจัดประกวด

และแข่งขันต่าง ๆ เพราะเป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้ต้องการ โดยอาจจัดในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ เทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครในเขตคลองสาน ควรมีการขยายขอบเขตในการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานครทั่วประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมถึงสาเหตุที่ไม่ใช้ห้องสมุดประชาชน ความสนใจและความต้องการใช้ห้องสมุดประชาชนในอนาคต